

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Туманова Олексія Олександровича
«Статистичне оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.10 – статистика

**1. Актуальність теми дисертаційної роботи і її зв'язок з науковими
програмами, планами та темами**

У ХХ столітті глобалізаційні процеси та підвищення мобільності населення потребували створення нових каналів для зв'язку та координації дій. Відповіддю на ці запити став стрімкий розвиток персональних комп'ютерів та мережі Інтернет – головних технічних передумов появи соціальних медіа у сучасному вигляді.

Соціальні медіа стрімко трансформувалися в один з найважливіших комунікаційних інструментів сьогодення та стали новою формою повноцінних мас-медіа. Один з найважливіших аспектів розвитку соціальних медіа, який більшість дослідників мусить констатувати, – темпи цього процесу сьогодні настільки швидкі, що часто випереджають відповідні наукові дослідження. Тож для того аби вивчення соціальних медіа було ефективним, науковці особливу увагу повинні приділяти широким узагальненням щодо довготермінових перспектив їхнього розвитку. У цьому контексті актуальність теми дослідження О. О. Туманова не викликає сумнівів.

Актуальність теми дисертаційної роботи підтверджується і тим, що обраний напрямок дослідження є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Актуальні траєкторії інформаційної економіки: імператив стійкої динаміки глобального господарства» (номер державної реєстрації 0114U000125), де автору належить удосконалення науково-методологічних зasad оцінювання диференціації регіонів України за рівнем розвитку наявної інфраструктури ІКТ та показниками використання соціальних медіа; планової теми науково-дослідної роботи кафедри економічної теорії та економічних методів управління Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Якість життя в умовах становлення та розвитку цифрової економіки» (номер державної реєстрації 0119U103349). Автором удосконалено програмно-методичні і організаційні засади застосування джерел великих даних для оцінки якості життя шляхом формування інформаційної бази розвитку соціальних медіа в Україні.

В.к. № 96 від 04.03.2021р.
 Вчений секретар Зоріч О.А.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі Туманова О. О. підтверджується глибоким розумінням сутності проблем, що розглядаються у роботі, комплексністю підходу до вибору методів дослідження, методичних прийомів, глибиною теоретичних розробок, достатньо критичним аналізом здобутків вітчизняних та зарубіжних науковців з даної тематики.

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертaciї є достовірними. Достовірність висновків підтверджується використанням сучасного інструментарію дослідження, ґрутовною теоретичною базою, використанням значного обсягу матеріалів Державної служби статистики України, інших країн і міжнародних організацій, міжнародних статистичних баз даних, наукових праць зарубіжних і вітчизняних учених, матеріалів періодичних видань, власних розрахунків, експертних оцінок та ін.

Загалом висновки та рекомендації за результатами дослідження є логічними, аргументованими і узгодженими. Теоретико-методологічні та методичні новації, запропоновані в дисертації, спрямовані на розвиток як наукових, так і практичних аспектів статистики. Все це дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи достовірні та мають достатній ступінь обґрунтованості.

3. Зміст дисертації і відповідність встановленим вимогам

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст викладено на 178 сторінках друкованого тексту. Робота містить 31 таблицю з них 1 займає площу сторінки; 79 рисунків, з них 1 повністю займає площу сторінки; 14 додатків на 64 сторінках. Список використаних джерел нараховує 199 найменувань та розміщений на 19 сторінках.

Дисертаційна робота характеризується логічною, завершеною структурою та послідовною побудовою, повною мірою висвітлює зміст визначених розділів. Зміст дисертації відповідає меті та задачам дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, його методологічні та методичні засади, відображені наукову новизну отриманих результатів та розкрито їх практичне значення, надано інформацію щодо апробації та публікації результатів дослідження.

Перший розділ «Теоретичні засади статистичного оцінювання соціальних медіа» присвячено теоретичному обґрунтуванню поняття «соціальні медіа», досліджено та систематизовано їх структурні елементи, обґрунтовано формування бази інформаційного забезпечення дослідження соціальних медіа, представлено статистичну концептуальну модель оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні, зазначено роль великих даних в процесі вивчення соціальних медіа.

У другому розділі «Статистичний аналіз напрямів розвитку соціальних медіа» сформована система статистичних показників оцінювання розвитку соціальних медіа, обґрунтовано вибір статистичних методів аналізу соціальних медіа та проведено опитування населення України щодо напрямів використання соціальних медіа.

У третьому розділі «Статистичне оцінювання стану та тенденцій розвитку складових соціальних медіа в Україні» проведено статистичний аналіз використання та розповсюдження інтернет-технологій в регіонах України, проведено статистичне моделювання та прогнозування тенденцій використання мобільних пристройів, здійснено статистичне оцінювання тенденцій використання веббраузерів та соціальних мереж.

Висновки й рекомендації логічно випливають із виконаних досліджень і підтверджуються довідками про впровадження результатів дисертації у науково-дослідну роботу, у діяльність державних установ та практику підприємств, а також у навчальний процес.

Вважаю, що дисертація Туманова О. О. за змістом, сутністю, структурою та оформленням повністю відповідає вимогам МОН України.

4. Наукова новизна результатів дослідження

Дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, в якому вирішення сукупності поставлених завдань дозволило сформувати теоретико-методологічні й прикладні засади статистичного оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні та отримати результати, яким властива наукова новизна.

Найбільш вагомими теоретичними та практичними результатами, що характеризують наукову новизну та особистий внесок автора, є такі:

- сформована система статистичних показників розвитку соціальних медіа, що дозволило розширити можливості статистичного аналізу елементів соціальних медіа;
- визначена необхідність поєднання даних міжнародних та національних статистичних організацій, даних приватних компаній при формуванні інформаційного забезпечення статистичного оцінювання розвитку соціальних медіа;

– удосконалені методичні засади статистичного моделювання та прогнозування розвитку соціальних медіа в Україні на основі використання програмної мови R та розширеного інтерфейсу користувача RStudio;

– отримано теоретичне обґрунтування поняття «соціальні медіа» та їх компонентів, що допомогло розширити розуміння процесів та закономірностей формування та розвитку соціальних медіа в Україні;

– набуло подальшого розвитку методичне забезпечення статистичного оцінювання використання соціальних медіа в Україні, що дозволило визначити стан та динаміку розвитку останніх.

В цілому, основним науковим доробком дисертації слід вважати розроблення теоретико-методичних зasad та статистичного інструментарію оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні. Дисертаційна робота належить до категорії наукових робіт, які вирізняються науковою новизною та являють собою пionерське дослідження у такій важливій сфері як статистичне оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні.

5. Теоретична цінність і практична значимість результатів дослідження

Рекомендації автора спрямовані на пошук оптимальних шляхів адаптації міжнародного досвіду використання соціальних медіа у статистичних дослідженнях соціально-економічних процесів в Україні.

Основні положення дисертаційної роботи застосовувалися Головним управлінням статистики у Харківській області при підготовці аналітичних записок з питань розвитку сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в Харківській області. Пропозиції щодо вдосконалення взаємодії «педагог-батьки», «керівник-педколектив» та «керівник-педколектив-громадськість» за допомогою засобів соціальних медіа були використані у роботі комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) 119 Харківської міської ради».

Отримані наукові результати були також використані в роботі ТОВ «Неткрафт Компьютерз» для розвитку клієнтської бази в ході пошуку нових каналів реалізації продукту та автоматизації процесу збуту; у діяльності ТОВ «Бебі Сервіс» у місті Харків при формуванні стратегії розвитку таргетованої реклами для залучення нових клієнтів та підтримання наявної бази.

Результати дисертаційної роботи використані у навчальному процесі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна при викладанні дисциплін «Введення в Data Science» та «Методи класифікації даних в пакеті Statistica».

6. Повнота викладу основних результатів дисертації в публікаціях автора

Висновки дисертації й основні позиції, зазначені у відповідних елементах наукової новизни, повною мірою та з достатньою аргументованістю знайшли відображення у 18 наукових працях, серед яких 9 статей у наукових фахових виданнях (з них 5 у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних). Загальний обсяг публікацій, які належать особисто здобувачу, становить 7,25 друк. арк.).

Результати дисертаційної роботи були представлені на 8 міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: IV Міжнародна науково-практична конференція «Perspectives of world science and education» (м. Осака, Японія, 2019 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Priority directions of science development» (Львів, 2019 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Scientific achievements of modern society» (Ліверпуль, 2020 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Topical issues of the development of modern science» (Софія, 2020 р.); II Міжнародна науково-практична конференція «Science, sosiety, education: topical issues and development» (Харків, 2020 р.); VI Міжнародна науково-практична конференція «Dynamics of the development of world» (Ванкувер, 2020 р.); III Міжнародна науково-практична конференція «Eurasian scientific congress» (Барселона, 2020 р.); I Міжнародна науково-практична конференція «Modern science: problems and innovations» (Стокгольм, 2020 р.).

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

7. Оцінка ідентичності змісту автореферату та основних положень дисертації

Автореферат дисертації відповідає встановленим вимогам МОН України до дисертацій, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (зокрема, п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р.). Зміст автореферату повною мірою стисло висвітлює основні положення дисертації та не містить положень, які в ній відсутні.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи змістовність і значущість для статистики представленої до захисту дисертації Туманова О. О., обґрутованість її наукових положень, висновків та рекомендацій, враховуючи необхідність подального розв'язання

наукової проблеми є потреба зробити коментарі та звернути увагу на зауваження і дискусійні, з погляду опонента, наукові положення дисертаційної роботи, що можуть бути предметом дискусії при захисті:

1. В роботі автор наполягає, що для вивчення розвитку соціальних медіа та соціально-економічних процесів взагалі необхідно поєднувати використання даних офіційної статистики та великих даних. Однак, статистичні дані повинні перш за все бути надійними. В дисертаційній роботі, на мою думку, недостатньо уваги приділено питанню надійності великих даних.

2. На мою думку, варто було б більш детально розкрити сутність кожного зі статистичних показників, представлених на рис. 2.5 «Статистичні показники оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні» с. 96 дисертації і рис. 3 «Система показників дослідження соціальних медіа» с. 8 автореферату, які автор пропонує використовувати для оцінювання розвитку соціальних медіа та упорядкувати їх за цільовим призначенням.

3. Оцінювання та прогнозування розвитку соціальних медіа в Україні проводилося за допомогою мови програмування R та програми RStudio, проте приклади коду, що представлені в Розділі 3, на мою думку, доречніше винести у Додатки, а в самій роботі достатньо було б навести лише отримані результати, а не сам процес їх отримання.

4. Автором проведено кластеризацію регіонів України за показниками ІКТ. Однак, недостатньо обґрутовано чому саме ці показники були обрані для проведення кластеризації і яку роль вони відіграють в дослідженні, не зазначено причини регіональної розбіжності отриманих кластерів (с. 135–137 дисертації та табл. 1 с. 11 автореферату).

5. Безперечно побудовані автором таблиці та рисунки є необхідними елементами роботи, які не лише виконують інформативну функцію, а й слугують наочним відображенням результатів статистичного дослідження. Проте надзвичайно велика їх кількість, на мою думку, перевантажує роботу та ускладнює сприйняття викладеного матеріалу. Так, таблиці 2.5, 2.6, 2.7 та рис. 2.5 доцільно було б перенести в додатки.

Висловлені зауваження потребують відповідних коментарів дисертанта на захисті дисертації, але не знижують загальної позитивної оцінки результатів дисертаційної роботи, її високого наукового рівня та практичної значимості.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ВІДПОВІДНІСТЬ РОБОТИ ВИМОГАМ МОН УКРАЇНИ

За результатами аналізу положень та висновків дисертаційної роботи Туманова Олексія Олександровича на тему: «Статистичне оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні» є всі підстави стверджувати, що робота за обраною проблематикою, теоретичним рівнем, обраним об'єктом та предметом дослідження, отриманими результатами й рівнем їх наукової новизни відповідає вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Дисертація є самостійним завершеним дослідженням, яке характеризується актуальністю, єдністю змісту і плану та відповідає паспорту спеціальності 08.00.10 – статистика. Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, відзначаються новизною, достовірністю і достатньою обґрунтованістю, які вирішують конкретне наукове завдання теоретичного узагальнення й обґрунтування методичних та організаційних зasad статистичного оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні. Основні положення, що винесені автором на захист, отримані самостійно та опубліковані в наукових виданнях. Результати роботи доповідалися автором і обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях.

Автореферат за структурою та оформленням відповідає вимогам МОН України, а його зміст відповідає змісту дисертаційної роботи та відображає основні положення.

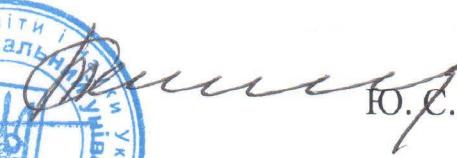
На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Туманова О.О. на тему: «Статистичне оцінювання розвитку соціальних медіа в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, відповідає вимогам МОН України пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів від 19 серпня 2015 року № 656, від 30 грудня 2015 року № 1159, від 27 липня 2016 року № 567, від 20 листопада 2019 року № 943 та від 15 липня 2020 року № 647), а її автор Туманов Олексій Олександрович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10 – статистика.

Офіційний опонент:

професор кафедри бухгалтерського
обліку, оподаткування та аудиту

Поліського національного університету

доктор економічних наук, професор

Ю. С. Цаль-Цалко

